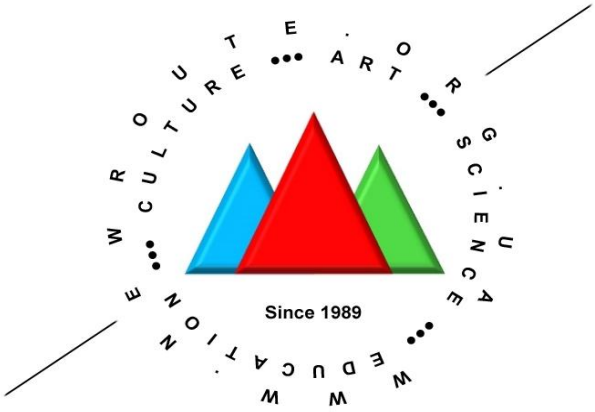
ISSN 2305-9869 (print)
ISSN 2786-6777 (online)

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

Збірник наукових праць

2023 • Випуск 42

• Освіта • Культура і мистецтво • Гуманітарні науки •
• Богослов'я • Соціальні та поведінкові науки •
• Журналістика • Управління та адміністрування •
• Право • Соціальна робота • Сфера обслуговування •
• Національна безпека • Цивільна безпека •

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

З Б І Р Н И К Н А У К О В И Х П Р А Ц Ь

- ✓ Засновано 2010 року. Збірник є мультидисциплінарним науковим виданням.
- ✓ Міжнародний стандартний номер періодичного видання ISSN 2305-9869 (print), ISSN 2709-1287 (online).
- ✓ Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ №23259-13099ПР від 19.04.2018.
- ✓ Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК№6392 від 07.09.2018 (зареєстровано у глобальному реєстрі видавців Global Register of Publishers).
- ✓ Свідоцтво про державну реєстрацію інформаційного агентства як суб'єкта інформаційної діяльності КВ №894-716Р від 16.08.2022.
- ✓ Контент розміщується в базі даних інформаційного ресурсу «Наукова періодика України» Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, в пошуковій системі наукових публікацій «Google Scholar», в репозитарії на сайті засновника СГ НТМ «Новий курс». Індексується за показниками InfoBase Index (InfoBase), h-індекс (Google Scholar), i10-індекс (Google Scholar).
- ✓ Включено до каталогу наукових ресурсів відкритого доступу ROAD, до академічної бази даних ResearchBid, до бази наукових публікацій Google Scholar, до каталогу наукової періодики України з питань освіти, педагогічної, психологічної та соціальних наук Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України, до реєстру наукових видань України державної наукової установи України «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації».
- ✓ Публікація у збірнику є науковою працею, яка опублікована у вітчизняному науковому періодичному виданні та підтверджує апробацію наукових досліджень автора. Збірник не входить до переліку фахових видань України. Збірник є мультидисциплінарним науковим виданням.
- ✓ Засновник та видавець: Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс» (рік заснування – 1989).
- ✓ Телефон (Telegram, Viber): +380970440309, +380500301905. E-mail: sgvisn@gmail.com, info@newroute.org.ua. Сайт: www.newroute.org.ua.
- ✓ Telegram: t.me/newroute1989. Viber: cutt.ly/RLj0Ihy. Facebook: cutt.ly/ULj0vPt. Instagram: www.instagram.com/newroute1989.
- ✓ У збірнику публікуються наукові статті з проблем освіти, культури і мистецтва, гуманітарних наук, богослов'я, соціальних та поведінкових наук, журналістики, управління та адміністрування, права, соціальної роботи, сфери обслуговування, національної безпеки, цивільної безпеки.
- ✓ Автори несуть відповідальність за зміст (авторство та самостійність досліджень), точність та достовірність викладеного матеріалу.
- ✓ Редакція може не поділяти точку зору авторів.
- ✓ Публікації оприлюднюються в рамках проведення науково-практичної конференції «Сучасні тенденції соціально-гуманітарного розвитку суспільства», 28 травня 2023 р., м. Харків, Україна. Розміщення публікація автора у збірнику є підтвердженням участі автора у конференції.
- ✓ За результатами проведення конференції автори отримують електронний сертифікат (6 годин – 0.2 ECTS credits).
- ✓ Сертифікати оприлюднюються за адресою www.newroute.org.ua/cer (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800).

Редакційна колегія:

Кучин Павло Захарович, заслужений артист України, СГ НТМ «Новий курс» (головний редактор).
Акіншина Ірина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка.
Березовська-Чміль Олена Борисівна, кандидат політичних наук, доцент, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.
Внукова Ольга Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, Київський національний університет технологій та дизайну.
Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент, Донбаська державна машинобудівна академія.
Гришко Світлана Вікторівна, кандидат географічних наук, доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.
Доброєр Наталія Вікторівна, кандидат культурології, доцент, Національний університет «Одеська політехніка».
Дубовик Наталія Анатоліївна, кандидат політичних наук, доцент, Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій.
Єрошенко Олена Віталіївна, кандидат мистецтвознавства, доцент, Харківська державна академія культури.
Калініна Ольга Сергіївна, кандидат культурології, Харківська гуманітарно-педагогічна академія.
Карпинський Борис Андрійович, доктор економічних наук, професор, Львівський національний університет імені Івана Франка.
Кислюк Любов Вікторівна, канд. наук із соц. ком., доц., Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».
Кожедуб Олена Василівна, кандидат соціологічних наук, доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
Коробчук Людмила Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Луцький національний технічний університет.
Кучин Сергій Павлович, доктор економічних наук, професор, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.
Кучина Тетяна Ігорівна, магістр з маркетингу, СГ НТМ «Новий курс» (відповідальний секретар).
Мкртічян Оксана Альбертівна, доктор педагогічних наук, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.
Пашкова Надія Ігорівна, кандидат філологічних наук, доцент, Київський національний лінгвістичний університет.
Підлісна Ольга Вікторівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.
П'ятакова Галина Павлівна, доктор педагогічних наук, доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка.
Рассомахіна Ольга Андріївна, кандидат юридичних наук, Європейський університет.
Сафонова Наталія Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара.
Стефанишин Олена Василівна, кандидат історичних наук, доцент, Західноукраїнський національний університет.
Сторож Олена Василівна, кандидат психологічних наук, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет.
Тарасюк Лариса Сергіївна, доктор філософських наук, професор, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського.
Тополевський Віктор Юрійович, кандидат педагогічних наук, доцент, Харківська державна академія культури.
Федоренко Микола Олександрович, кандидат філософських наук, доцент, Національної музичної академії імені П. І. Чайковського.
Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.
Ціватий Вячеслав Григорович, канд. істор. наук, доц., засл. працівник освіти України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
Шевчук Інна Володимирівна, доктор наук з державного управління, доцент, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова.
Шептуха Олена Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.
Штулер Ірина Юріївна, доктор економічних наук, професор, Національна академія управління.

УДК 009:3(082)
С69 **Соціально-гуманітарний вісник**: зб. наук. пр. – Вип. 42. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2023. – 63 с.

© СГ НТМ «Новий курс», 2023
© Автори, 2023

ЗМІСТ

Стор.

Мазуркевич Юрій Олександрович
БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ... 3
Внукова Ольга Миколаївна, Негода Марія Миколаївна
СИТУАЦІЇ УСПІХУ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ... 7
Liu Zhou
RESEARCH ON THE PROSPECTS OF DEVELOPMENT FOR CHINESE MARTIAL ARTS SCHOOL ... 10
Яценко Віталій Якович
СТАВЛЕННЯ ДО УКРАЇНСЬКОГО ПИТАННЯ ГЛАСНИХ-БІЛЬШОВИКІВ КАТЕРИНОСЛАВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДУМИ ВОСЕНИ – ВЗИМКУ 1917 Р. ... 12
Федоренко Микола Олександрович
ЕСТЕТИКА РОМАНУ ... 18
Янковська Світлана Вікторівна
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ-СИРІТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ В СІМ'Ї ... 22
Білецька Анастасія Олегівна
ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА ПІДЛІТКІВ ЯК НАСЛІДОК ПОРУШЕННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ... 25
Дюжикова Тетяна Миколаївна, Подлєвська Олена Василівна
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО РОБОТИ ЩОДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ... 29
Ціватий Вячеслав Григорович
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СФЕРІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ І ДИПЛОМАТІЇ: СОЦІОГУМАНІТАРНИЙ, ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ТА БЕЗПЕКОВИЙ ДИСКУРСИ ... 33
Гомела Олексій Анатолійович, Тавшунський Олег Михайлович
РЕЛІГІЙНА БОРОТЬБА В УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ XVII СТ. ... 39
Дюжикова Юлія Юріївна, Кравець Юлія Петрівна
РОЗВИТОК ПРЕДМЕТНОЇ ХІМІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВЧИТЕЛЯ ХІМІЇ ... 42
Лосєва Юлія Григорівна
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ ... 44
Карпіцький Миколай Миколайович
СУЧАСНА ТРАНСФОРМАЦІЯ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРСЬКОЇ СВІДОМОСТІ ... 49
Рядова Ліліана Олегівна, Сушкевич Маргарита Валеріївна
ГРА В БАСКЕТБОЛ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА, ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАНЯТЬ ... 55
Шевченко Інна Юріївна, Васильченко Михайло Сергійович
ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНИХ ПРИГОД В УКРАЇНІ ... 58

ознак девіантної поведінки, адже чим швидше почати роботу над корекцією, тим більша ймовірність успішного результату.

Висновки. Теоретично з'ясовано психолого-педагогічні характеристики підліткового віку та виявлено, що підлітковий вік є дуже важливим періодом у житті людини, коли відбувається інтенсивний процес соціалізації особистості. Протягом цього періоду молоді люди навчаються адаптуватися до нових ситуацій і розвивають соціальні навички, необхідні для успішної інтеграції у суспільство.

Підлітковий вік є періодом, коли людина набуває основних навичок та вмінь, які дозволяють їй адаптуватися у суспільстві. Якщо цей процес не пройде в повній мірі, то можуть виникнути серйозні проблеми у майбутньому.

Виявлено, що девіантна поведінка може бути викликана різноманітними факторами, такими як негативний вплив оточуючого середовища. Девіантна поведінка підлітків може бути дуже серйозною проблемою для їхнього життя та життя навколишніх людей. Якщо порушення соціалізації особистості не виявляється та не коригується вчасно, то може призвести до різноманітних проблем, таких як проблеми зі здоров'ям, втратою навичок соціальної взаємодії та дискримінацією у суспільстві.

Для успішної соціалізації підлітків важливо створювати оптимальні умови для їхнього розвитку та забезпечувати доступ до освіти та розвитку. Розуміння особливостей підліткового віку та розробка спеціальних програм психологічної та педагогічної підтримки можуть допомогти у забезпеченні успішної соціалізації та запобіганні девіантної поведінки підлітків.Сформульовані психолого-педагогічні рекомендації педагогам щодо профілактики та корекції девіантної поведінки підлітків.

Джерела

1. Андрєєва І. Л. Соціальні проблеми підліткового віку в Україні, *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України № 3*, 2006. С. 5-9.
2. Баєвський Р. М. Девіантна поведінка підлітків: сутність, причини, профілактика. *Науковий вісник Ужгородського національного університету № 34*, 2015. С. 37-40.
3. Вовк О. В. «Девіантна поведінка підлітків: причини та профілактика», *Наукові записки Кіровоградського національного технічного університету*, 2017. С. 19-23.
4. Осокіна О. Д. «Девіантна поведінка підлітків та її соціально-психологічні аспекти». *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія: Психологія. Ужгород: УжНУ, Вип. 26, 2010. С. 94-97.
5. Сенкевич Т. В. «Профілактика девіантної поведінки підлітків у сучасному світі». Проблеми соціальної гігієни, здоров'я та історії медицини. Київ: Наукове товариство імені Шевченка, Т. 23, № 2, 2015. С. 5-10.

Дюжикова Тетяна Миколаївна
Кандидат педагогічних наук, доцент
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Подлєвська Олена Василівна
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО РОБОТИ ЩОДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

У статті теоретично обґрунтовано систему підготовки майбутніх учителів природничих спеціальностей до роботи з учнями старшої школи щодо їхнього професійного самовизначення. Доведено, що підготовка студентів до означеного виду педагогічної діяльності має здійснюватися поетапно, починаючи з першого курсу навчання та забезпечувати реалізацію міждисциплінарних зв'язків предметів природничого і психолого-педагогічного циклів всієї професійної підготовки в закладі вищої освіти. Визначено спільні цілі викладачів і здобувачів освіти на кожному етапі цієї системи. Ключові слова: професійне самовизначення, система підготовки, природничі дисципліни, навчально-професійна діяльність, поетапна підготовка.

Сучасний світ характеризується високою динамікою розвитку технологій, що призводить до безперервного виникнення нових професій, постійній зміні структури і компетентісного змісту всіх видів професійної діяльності. Поняття «професійне самовизначення» має важливе значення для учнів старшої школи, оскільки є ключовим пунктом у побудові власної освітньої траєкторії. Особливістю професійного самовизначення є невизначене, незрозуміле становище школяра, переживання за власне майбутнє. Це відбувається внаслідок невпевненості учня у правильності кінцевого вибору майбутньої професії.

Сьогодні в світі існує більше 50-ти тисяч різних професій. В старшій школі кожен учень стикається з питанням: як обрати ту професію, яка буде приносити задоволення, фінансову стабільність і буде затребуваною на ринку праці. До системи загальної освіти не входить навчання учнів дослідженню власних психофізичних особливостей, які суттєво можуть вплинути на можливість стати професіоналом у певній

сфері діяльності. Як наслідок, під час вибору майбутньої професії, учні орієнтуються на моду на окремі види діяльності, а не на потреби ринку праці, про які вони майже не мають уяви.

Роль загальноосвітніх закладів у вирішенні цієї проблеми – ознайомити з основними сучасними технологіями виробництва; підготувати до активної трудової діяльності в умовах сучасного інформаційного суспільства; здійснити різнобічний розвиток індивідуальності особистості на основі виявлення її задатків і здібностей, формування інтересів і потреб; створити умови для професійного самовизначення; виробити уміння практичного і творчого застосування здобутих знань [1].

Важливу роль у майбутньому професійному визначенні старшокласників відіграють вчителі-предметники. Проблема професійної готовності вчителя до реалізації педагогічної діяльності щодо професійного самовизначення старшокласників – всеосяжна проблема теорії та практики педагогічної освіти в Україні. Її всебічне розв'язання торкається багатьох питань професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя, а одне з головних – навчити педагога створювати умови для самостійного вибору кожним його вихованцем своєї стратегії освіти, самореалізації, життєвого і професійного самовизначення. Сучасна школа сьогодні відмовляється від викладача-інформатора, проте ж потребує педагога, який володіє і знаннями, і технологіями, спрямованими на пробудження у юнаків і дівчат інтересу до серйозного, аргументованого вибору сфери майбутньої професійної діяльності. Підготувати такого професіонала можливо за умови міжпредметної координації навчальних курсів у закладі вищої освіти та створення на цій основі системи навчально-професійної діяльності студентів, спрямованої на отримання ними знань і практичних навичок надання допомоги старшокласникам у їхньому майбутньому професійному самовизначенні [2].

Означена проблема набуває особливої актуальності у зв'язку з особливістю сучасного ринку праці, а саме недостатньою кількістю молодих висококваліфікованих кадрів у різних сферах професійної діяльності людини. В зв'язку з цим, особлива увага приділяється саме вчителям природничих предметів, засвоєння змісту яких і дає випускникам школи можливість обрати саме ті професії, які на сьогодні є найбільш затребуваними в економіці країни. Проте, як показують останні дослідження, у вищій педагогічній освіті відсутня система підготовки майбутнього вчителя хімії, біології, географії до організації керівництва професійним самовизначенням школярів під час вивчення ними даних предметів [3].

Слід відмітити, що дослідження щодо формування професійного становлення та самовизначення проводилося Л. Гуцан, О. Моріним, З. Охріменко, О. Пархоменко та ін. Як показує досвід, у сучасній педагогічній науці майже відсутні дослідження щодо професійної підготовки майбутніх учителів саме природничих дисциплін до реалізації профорієнтаційної роботи під час проведення уроків.

Метою статті є обґрунтування та характеристика системи поетапної підготовки студентів природничих спеціальностей до роботи зі старшокласниками щодо їхнього майбутнього соціально-професійного самовизначення.

Результати наших досліджень довели, що тільки системний розгляд проблем, пов'язаних зі змістом педагогічної підготовки студентів природничих спеціальностей до вказаного виду професійної діяльності є важливою умовою і засобом формування їхнього майбутнього професіоналізму. Щоб підготувати студента до такої роботи, треба починаючи з першого курсу, на кожному етапі підготовки, на кожному навчальному занятті вчити його аналізувати й оцінювати власну навчальну діяльність на науковій основі. Під час самоаналізу кожен студент має навчитись аналізувати діяльність щодо надання допомоги учням старшої школи у виборі майбутньої професії тільки в системі зв'язків навчання та виховання, цілепокладання та реалізації власної педагогічної діяльності. Це ж можливо тільки за умови, що викладання професійно-педагогічних предметів буде відбуватися на основі концептуальності, фундаментальності та цілісності [4].

Вважаємо, що в процесі підготовки майбутніх учителів до професійного самовизначення старшокласників, мають реалізовуватися міжпредметні зв'язки і не тільки через викладання природничих дисциплін, а й через зміст усіх психолого-педагогічних дисциплін, що є вкрай важливим. Тільки за таких умов можна говорити про системність формування знань і вмінь студентів для реалізації майбутньої педагогічної діяльності з надання допомоги учням у їхньому майбутньому професійному самовизначенні. Крім того, як показує наш досвід, у процесі підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності виникає необхідність змістовного обґрунтування підходів і закономірностей цієї специфічної підготовки й подальшого збагачення її змісту. Досягнення цієї мети не можливе без здійснення загальної психолого-педагогічної підготовки студентів – майбутніх учителів.

Розроблена нами система підготовки майбутніх учителів природничих спеціальностей до професійного самовизначення учнів старшої школи у вищому педагогічному навчальному закладі передбачає:

1. Поетапну професійну підготовку майбутніх учителів природничих спеціальностей означеного виду діяльності, починаючи з першого курсу їхнього навчання та реалізацію міжпредметних зв'язків психолого-педагогічних і природничих дисциплін на кожному з етапів цієї підготовки.

2. Введення додаткової інформації профорієнтаційного спрямування до змісту природничих дисциплін під час ознайомлення здобувачів з особливостями профорієнтаційної роботи.

3. Зміни в організації і проведенні педагогічної практики студентів природничих спеціальностей (можливість проходження педагогічної практики у закладах різного типу і різної форми власності).

4. Впровадження в освітній процес педагогічних закладів вищої освіти спеціального курсу «Управління професійним самовизначенням учнів старшої школи».

5. Захист студентами природничих спеціальностей курсових і дипломних проектів, пов'язаних із проблемою професійного самовизначення учнів старшої школи і підготовкою до цієї роботи майбутніх учителів.

Взаємозв'язок змісту дисциплін природничого і психолого-педагогічного циклів у запропонованій системі професійної підготовки студентів природничих спеціальностей у педагогічних закладах вищої освіти до діяльності, пов'язаної із професійним самовизначенням учнів старшої школи представлено у схемі (рис. 1).

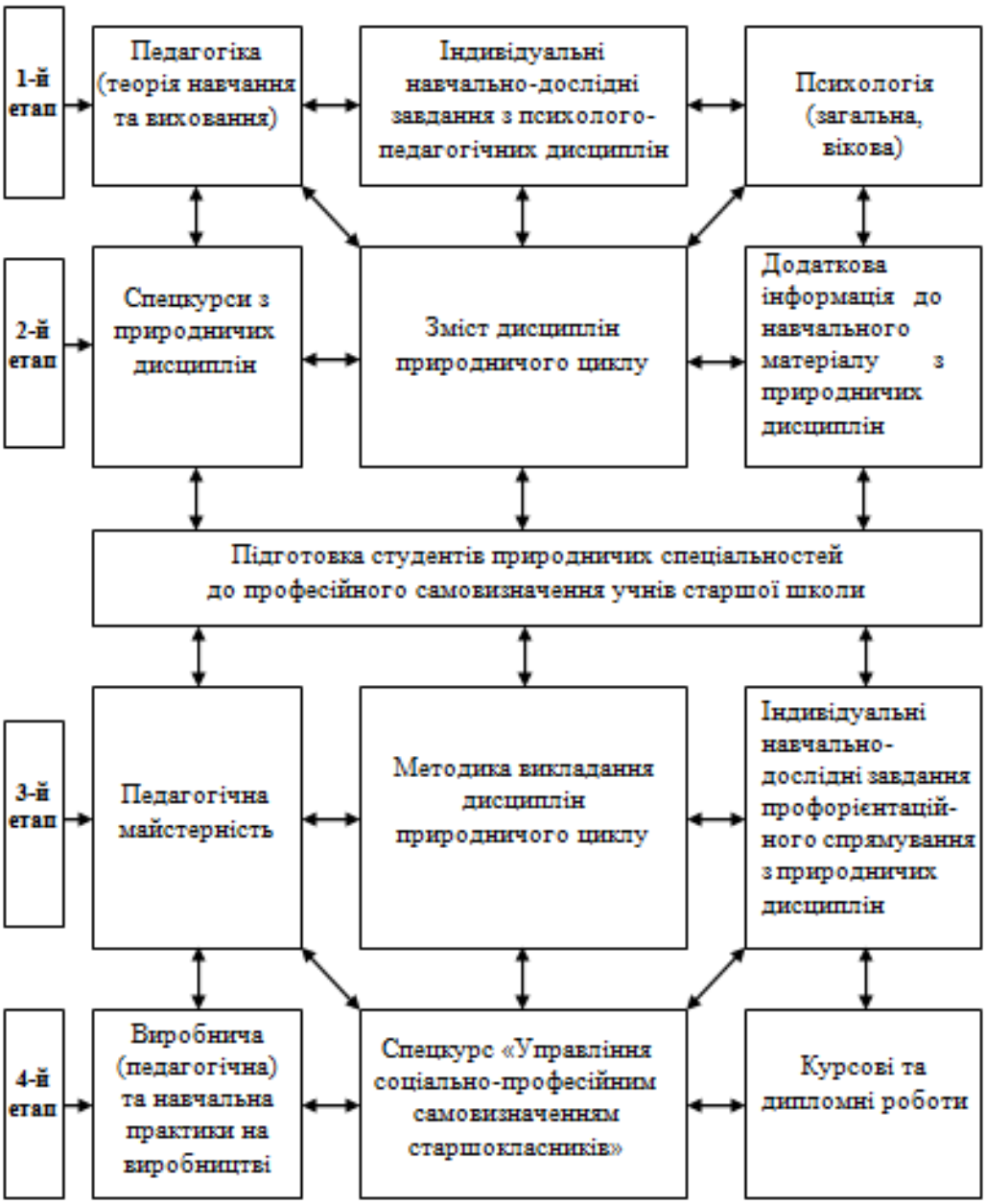

Рис. 1. Система підготовки майбутніх учителів природничих спеціальностей до професійного самовизначення старшокласників

Розглянемо етапи системи підготовки студентів до професійного самовизначення учнів старшої школи (рис. 1) з урахуванням мети, завдань і змісту кожного етапу.

На першому етапі студенти, вивчаючи психолого-педагогічні дисципліни, усвідомлюють за допомогою їх змісту свою роль у суспільстві, знайомляться з основами педагогічного мислення, переконуються (а деякі, на жаль, розчаровуються) у правильності власного вибору майбутньої професійної діяльності. З цією метою їм запропоновано індивідуальні навчально-дослідні завдання, виконання яких дало можливість визначити розуміння студентами означеної проблеми. Спільними цілями викладачів, на нашу думку, на цьому етапі є: навчання студентів основам професійної самодіагностики, формування вмінь ставити педагогічне завдання і визначати шляхи його розв'язання.

Другий етап – засвоєння змісту природничих дисциплін і формування вмінь його реалізації, розширення знань під час вивчення спецкурсів із цих дисциплін, формування системи міждисциплінарних знань із природничих наук ознайомлення з додатковою інформацією (а також її самостійний аналіз і узагальнення) щодо застосування отриманих знань у різних сферах професійної діяльності людини. Спільними цілями викладачів на цьому етапі є: реалізація функціонального підходу до професійного навчання студентів, формування у студентів професійно-значущих якостей учителя, професійної компетентності, компонентом якої є вміння майбутніх педагогів надавати допомогу учням у виборі професії.

На третьому етапі здійснюється реалізація міжпредметних зв'язків на рівні методик викладання природничих дисциплін і теоретичних основ педагогічної майстерності сучасного вчителя. На цьому етапі студенти виконують самостійно та (або) під керівництвом викладача індивідуальні навчально-дослідні завдання профорієнтаційного спрямування з природничих дисциплін, метою яких є аналіз і адаптація дидактичних матеріалів, які можуть бути методичним забезпеченням майбутньої профорієнтаційної роботи класного керівника, вчителів хімії, біології, географії.

Спільними цілями викладачів на цьому етапі є: ознайомлення студентів із показниками і критеріями професійної майстерності педагога в його профорієнтаційній роботі з учнями старших класів, навчання майбутніх учителів застосуванню таких методів педагогічних досліджень, як: спостереження за учнями в реальному освітньому процесі, анкетування, інтерв'ювання з метою ознайомлення з їхніми намірами професійного визначення, формування навичок оформлення результатів цих досліджень.

Четвертий етап – застосування отриманих теоретичних знань, умінь і навичок у процесі реалізації професійної діяльності під час педагогічної та виробничої практик, ознайомлення з формами і методами підготовки учнів до професійного самовизначення, формування вмінь надавати учням допомогу при плануванні свого майбутнього життя і професійної кар'єри, підготовка і захист бакалаврами і спеціалістами курсових і дипломних робіт, пов'язаних із розв'язанням педагогічного завдання професійного самовизначення старшокласників.

Спільними цілями викладачів є: ефективне управління професійною діяльністю студентів під час проходження ними практик (педагогічної і виробничої), формування вмінь роботи з батьками учнів щодо соціально-професійного самовизначення їхніх дітей, розвиток професійно-гуманістичних мотивів надання кваліфікованої педагогічної допомоги учням у виборі професії, розвиток професійного цілепокладання майбутніх учителів у профорієнтаційній виховній роботі з учнями; створення дидактико-методичного забезпечення профорієнтаційної роботи майбутніх учителів природничих предметів.

Необхідність реалізації міжпредметного підходу в підготовці студентів до роботи з учнями у їхньому професійному самовизначенні потребує деяких змін у традиційних формах і методах викладання природничих дисциплін у закладі вищої освіти та в організації і проведенні виробничої (педагогічної) практики.

Висновок. Отже, робота вчителя щодо професійного самовизначення учнів старшої школи має бути системною, а це означає, що системною має бути і відповідна підготовка студентів у закладі вищої освіти. Теоретична підготовка студентів природничих спеціальностей до надання ними педагогічної допомоги старшокласникам у виборі майбутньої професії досягається насамперед шляхом формування знань з відповідного освітнього компонента, реалізації міждисциплінарних зв'язків змісту природничих дисиплін, творчим підходом до засвоєння методик їх викладання.

Джерела

1. Гуцан Л. А., Морін О. Л. та ін. Професійне самовизначення старшокласників в умовах освітнього округу. (2016). Посібник. Друкарня Мадрид, м. Харків, Україна. ISBN 978-617-7294-98-5
2. Бунчук О. В., Верьовкіна П. Професійне самовизначення учнів старшої школи в процесі проектної діяльності. / Актуальні питання підготовки майбутніх фахівців педагогічної освіти в умовах освітніх трансформацій: матеріали ІІІ Всеукраїнської наково-практичної конференції. – Мелітополь, 2018. – С. 18-20.
3. Dyuzhikova T., Arestenko V. Peculiarities of using problem-based learning in chemistry lesson // Current challenges of modern science // Collection of Scientific Works - Pereiaslav, 2023. – Issue 1(77) – 116 p., pp. 37-39.
4. Дюжикова Т. М., Бєльчева Т. Ф. Зміст природничих дисциплін як засіб підготовки майбутнього вчителя до реалізації профорієнтаційної роботи зі старшокласниками / Педагогіка формування творчої особистості у вищий і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін. – Запоріжжя, 2012. – Вип. 23 (76) – С. 349-357.

Наукове видання

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

Збірник наукових праць

Випуск 42

Видання українською та англійською мовами

Відповідальний секретар –Кучина Т. І.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ №23259-13099ПР від 19.04.2018

Видавець
СГ НТМ «Новий курс»
Вул. Манізера, 3, м. Харків, 61002, Україна
Тел. 097-044-03-09, E-mail: nr1989@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №6392 від 07.09.2018

Свідоцтво про державну реєстрацію інформаційного агентства
як суб'єкта інформаційної діяльності
КВ №894-716Р від 16.08.2022